ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 26ης Οκτωβρίου 2006 *

Στην υπόθεση C-239/04,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 8 Ιουνίου 2004,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους M. van Beek και A. Caeiros, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Πορτογαλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον L. Fernandes, επικουρούμενο από τους J. F. Ganderez και R. Gomes da Silva, advogados, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen, J. Klučka, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια) και L. Bay Larsen, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Απριλίου 2006,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 27ης Απριλίου 2006,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία, υλοποιώντας σχέδιο αυτοκινητοδρόμου η χάραξη του οποίου διέρχεται από τη ζώνη ειδικής προστασίας (στο εξής: ΖΕΠ) Castro Verde, παρά τα αρνητικά πορίσματα της εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και παρά την ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων πέραν της εν λόγω χαράξεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για

τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/62/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 1997 (ΕΕ L 305, σ. 42, στο εξής: οδηγία για τους οικοτόπους).

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία 79/409/ΕΟΚ

2 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202) επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να κατατάξουν σε ζώνες ειδικής προστασίας τα εδάφη που πληρούν τα κριτήρια των εν λόγω διατάξεων.

3 Το άρθρο 4, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για να αποφύγουν στις ζώνες προστασίας που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων, καθώς και τις επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις, όταν αυτές έχουν σημαντικές συνέπειες σε σχέση με τους αντικειμενικούς στόχους του παρόντος άρθρου. Τα κράτη μέλη θα προσπαθήσουν επίσης, να αποφύγουν τη ρύπανση ή τη φθορά των οικοτόπων και έξω από τις ζώνες προστασίας.»

Η οδηγία για τους οικοτόπους

4 Το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους ορίζει τα ακόλουθα:

«2. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της παρούσας οδηγίας.

3. Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

4. Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

[...]»

5 Βάσει του άρθρου 7 της οδηγίας για τους οικοτόπους:

«Οι υποχρεώσεις που πηγάζουν από τις παραγράφους 2, 3 και 4 του άρθρου 6 της παρούσας οδηγίας αντικαθιστούν τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την πρώτη πρόταση της παραγράφου 4 του άρθρου 4 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, όσον αφορά τις ζώνες που χαρακτηρίστηκαν δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 4 ή αναγνωρίστηκαν με ανάλογο τρόπο δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 4 της εν λόγω οδηγίας, τούτο δε από την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή της παρούσας οδηγίας ή από την ημερομηνία της ταξινόμησης ή της αναγνώρισης εκ μέρους ενός κράτους μέλους δυνάμει της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, εφόσον αυτή είναι μεταγενέστερη.»

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς και η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

6 Το έργο της κατασκευής του αυτοκινητοδρόμου Α 2, για τη σύνδεση της πόλης της Λισσαβόνας με την περιοχή Algarve, ανατέθηκε το 1997 στην εταιρία BRISA Auto-Estradas de Portugal.

7 Όσον αφορά το τμήμα του εν λόγω αυτοκινητοδρόμου μεταξύ των οικισμών Aljustrel και Castro Verde, η εταιρία αυτή κατήρτισε ένα σχέδιο χαράξεως που παρέκαμπτε από τα ανατολικά τους οικισμούς Messejana, Alcarias, Conceiçao, Aivados και Estação de Ourique και διέσχιζε το δυτικό τμήμα της ΖΕΠ Castro Verde.

8 Τον Σεπτέμβριο του 1999 υποβλήθηκε στο πορτογαλικό Υπουργείο Περιβάλλοντος η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για το εν λόγω σχέδιο χαράξεως (στο εξής: μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων).

9 Τον ίδιο μήνα οι πορτογαλικές αρχές κατέταξαν τη ζώνη Castro Verde σε ΖΕΠ δυνάμει του άρθρου 4 της οδηγίας 79/409.

10 Τον Ιανουάριο του 2000 ο Υφυπουργός Περιβάλλοντος ενέκρινε την μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και έδωσε την άδεια για την εκτέλεση του έργου.

11 Το τμήμα του αυτοκινητοδρόμου Α 2 μεταξύ Aljustrel και Castro Verde δόθηκε στην κυκλοφορία τον Ιούλιο του 2001.

12 Η Επιτροπή, κατόπιν καταγγελίας με την οποία της γνωστοποιήθηκε ότι, παρά τα αρνητικά πορίσματα της εκτιμήσεως των επιπτώσεων του εν λόγω τμήματος επί της ΖΕΠ Castro Verde, οι πορτογαλικές αρχές είχαν προβεί σε εκτέλεση έργου κατασκευής αυτοκινητοδρόμου η χάραξη του οποίου διερχόταν από την εν λόγω ζώνη, απέστειλε στην Πορτογαλική Δημοκρατία το από 20ής Οκτωβρίου 2000 έγγραφο οχλήσεως, με το οποίο την καλούσε να υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός δύο μηνών.

13 Οι πορτογαλικές αρχές κοινοποίησαν τις παρατηρήσεις τους στην Επιτροπή με έγγραφα της 4ης Δεκεμβρίου 2000 και της 12ης Ιανουαρίου 2001.

14 Η Επιτροπή, έχοντας διαπιστώσει ότι οι πορτογαλικές αρχές δεν είχαν διευκρινίσει για ποιον λόγο δεν είχε γίνει εξέταση των κείμενων εκτός της ΖΕΠ Castro Verde και εκτός των οικιστικών περιοχών Alcarias, Conceição, Aivados και Estação de Ourique εναλλακτικών χαράξεων και εκτιμώντας ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία είχε παραβεί τις υποχρεώσεις της από το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους, εξέδωσε στις 11 Απριλίου 2000 αιτιολογημένη γνώμη με την οποία καλούσε το εν λόγω κράτος μέλος να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί προς αυτήν εντός προθεσμίας δύο μηνών από της κοινοποιήσεώς της.

15 Επειδή η Επιτροπή δεν έκρινε ικανοποιητική την απάντηση των πορτογαλικών αρχών στην εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη, αποφάσισε να ασκήσει την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

16 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων καταδεικνύει σαφώς ότι η χάραξη την οποία επέλεξαν οι πορτογαλικές αρχές για την κατασκευή του τμήματος του αυτοκινητοδρόμου A 2 μεταξύ Aljustrel και Castro Verde έχει ιδιαιτέρως σοβαρές επιπτώσεις σε 17 είδη αγρίων πτηνών που αναφέρονται στο παράρτημα I της οδηγίας 79/409 καθώς και στον οικότοπό τους.

17 Η Πορτογαλική Δημοκρατία προβάλλει ότι η Επιτροπή περιορίζεται στο να διατυπώσει γενικές εκτιμήσεις, πηγή των οποίων είναι η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, χωρίς να καταδεικνύει με ποιον τρόπο η υλοποίηση της εν λόγω χαράξεως είχε ιδιαιτέρως σοβαρές επιπτώσεις. Κατ' αυτήν, επιβάλλεται η στάθμιση των βλαβών που ενδέχετο να επέλθουν στη ΖΕΠ Castro Verde με τις πράγματι επελθούσες.

18 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, οι αρμόδιες εθνικές αρχές παρέχουν άδεια για την υλοποίηση ενός σχεδίου μη άμεσα συνδεόμενου ή αναγκαίου για τη διαχείριση ενός τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να τον επηρεάζει σημαντικά, μόνον αφού βεβαιωθούν, εκτιμώντας δεόντως το σχέδιο ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο αυτόν, ότι δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του εν λόγω τόπου και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη.

19 Συνεπώς, η διάταξη αυτή θεσπίζει διαδικασία με την οποία επιδιώκεται να διασφαλισθεί, μέσω προηγούμενου ελέγχου, ότι σχέδιο μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του συγκεκριμένου τόπου αλλά δυνάμενο να τον

επηρεάσει σημαντικά, δεν θα εγκρίνεται παρά μόνον εφόσον δεν πρόκειται να παραβλάψει την ακεραιότητα του τόπου αυτού (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-127/02, Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging, Συλλογή 2004, σ. I-7405, σκέψη 34).

20 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έγκριση ενός σχεδίου όπως το επίμαχο επιτρέπεται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω αρχές έχουν διαμορφώσει την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς επιπτώσεις για την ακεραιότητα του οικείου τόπου. Μια τέτοια πεποίθηση διαμορφώνεται όταν δεν υφίσταται, από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία τέτοιων επιπτώσεων (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging, σκέψεις 56 και 59).

21 Εν προκειμένω, η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων αναφέρει ότι στη ΖΕΠ Castro Verde απαντούν 17 είδη πτηνών από τα περιλαμβανόμενα στο παράρτημα I της οδηγίας 79/409 και ότι ορισμένα από τα είδη αυτά εμφανίζουν υψηλή ευαισθησία στις διαταράξεις και/ή στον κατακερματισμό του οικοτόπου τους συνεπεία του σχεδίου χαράξεως του τμήματος του αυτοκινητοδρόμου Α 2 μεταξύ των οικισμών Aljustrel και Castro Verde.

22 Από τη μελέτη αυτή προκύπτει επίσης ότι το εν λόγω έργο έχει «αρκετά σημαντικές» συνολικές επιπτώσεις και «σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις» επί της ορνιθοπανίδας της ΖΕΠ Castro Verde.

23 Επιβάλλεται επομένως να διαπιστωθεί ότι, κατά τον χρόνο κατά τον οποίο οι πορτογαλικές αρχές ενέκριναν την υλοποίηση του σχεδίου χαράξεως του αυτοκινητοδρόμου Α 2, δεν μπορούσαν βασίμως να θεωρήσουν ότι το εν λόγω σχέδιο δεν επρόκειτο να έχει επιβλαβείς επιπτώσεις για την ακεραιότητα της οικείας ζώνης.

24 Το γεγονός ότι το έργο, όταν υλοποιήθηκε, δεν είχε τέτοιες επιπτώσεις δεν ασκεί επιρροή στην εκτίμηση αυτή. Ειδικότερα, κατά τον χρόνο της λήψεως της αποφάσεως που επιτρέπει την υλοποίηση του σχεδίου δεν πρέπει να υφίσταται,

από επιστημονικής απόψεως, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απουσία επιβλαβών συνεπειών για την ακεραιότητα του οικείου τόπου (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2004, C-209/02, Επιτροπή κατά Αυστρίας, Συλλογή 2004, σ. I-1211, σκέψεις 26 και 27, και προαναφερθείσα απόφαση Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging, σκέψεις 56 και 59).

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, οι πορτογαλικές αρχές είχαν την επιλογή είτε να μη χορηγήσουν άδεια για την υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου είτε να την χορηγήσουν δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους, εφόσον πληρούντο οι προϋποθέσεις της εν λόγω διατάξεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Waddenvereniging και Vogelbeschermingsvereniging, σκέψεις 57 και 60).

26 Πρέπει επομένως εν προκειμένω να εξετασθεί αν επιτρεπόταν η έγκριση, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους, του σχεδίου χαράξεως του αυτοκινητοδρόμου A 2 μεταξύ των οικισμών Aljustrel και Castro Verde.

27 Συναφώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε με τη διάταξη αυτή διότι, στην υπό κρίση υπόθεση, οι πορτογαλικές αρχές παρέλειψαν να εξετάσουν ορισμένες εναλλακτικές χαράξεις οι οποίες δεν θα επέφεραν δυσμενείς επιπτώσεις στη ΖΕΠ Castro Verde και στον υπάρχοντα σε αυτήν πληθυσμό.

28 Ειδικότερα, εκτιμά ότι οι εν λόγω αρχές δεν έλαβαν υπόψη τους τις εναλλακτικές χαράξεις που κείνται εκτός της ΖΕΠ Castro Verde και εκτός της περιοχής κατοικίας που αποτελείται από τους οικισμούς Alcarias, Conceição, Aivados και Estação de Ourique.

29 Η Επιτροπή εκτιμά ότι έπρεπε να είχε γίνει εξέταση τέτοιων εναλλακτικών χαράξεων, και ιδίως εκείνων βάσει των οποίων ο αυτοκινητόδρομος A 2 θα διερχόταν από λωρίδα κείμενη δυτικώς της ΖΕΠ Castro Verde, μεταξύ των ορίων

αυτής και της οδού IC 1, σε μια περιοχή πεδινή και πολύ αραιοκατοικημένη. Ως εκ τούτου, οι πορτογαλικές αρχές είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν, χωρίς ιδιαίτερες τεχνικές δυσχέρειες ή δυσανάλογη πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση, μια εναλλακτική χάραξη η οποία αφενός δεν θα είχε δυσμενείς επιπτώσεις στην οικεία ΖΕΠ και αφετέρου δεν θα έθιγε ούτε τους προαναφερθέντες ούτε άλλους οικισμούς.

30 Κατά την Πορτογαλική Δημοκρατία, η Επιτροπή φέρει το βάρος όχι μόνο να υποδείξει μια τέτοια χάραξη, αλλά και να την καθορίσει και να προσδιορίσει τα χαρακτηριστικά της, αποδεικνύοντας την ύπαρξη και τη δυνατότητα εφαρμογής μιας εναλλακτικής λύσης λιγότερο επιβλαβούς για το περιβάλλον, την οποία οι πορτογαλικές αρχές δεν έλαβαν υπόψη τους. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν παρέσχε καμία σχετική απόδειξη.

31 Η Πορτογαλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, η λύση την οποία προτείνει η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «εναλλακτική λύση» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους. Κατ' αυτήν, ο όρος αυτός δεν παραπέμπει απλώς σε μια καθ' υποκατάσταση λύση για την οποία μπορεί να υποστηριχθεί ότι είναι θεωρητικά εφαρμόσιμη, αλλά εμπεριέχει και τη συνεκτίμηση των δυσμενών επιπτώσεων της λύσεως αυτής.

32 Η υλοποίηση της προτεινόμενης από την Επιτροπή χαράξεως θα προκαλούσε σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές ζημίες διότι θα έθιγε τόσο τους πληθυσμούς των οικισμών Conceição, Aivados και Estação de Ourique όσο και τη λεκάνη απορροής του φράγματος Monte da Rocha.

33 Επομένως, το εν λόγω κράτος μέλος εκτιμά ότι η μικρής σημασίας παράπλευρη προσβολή της ακεραιότητας της ΖΕΠ Castro Verde την οποία προκαλεί η επιλεγείσα από τις πορτογαλικές αρχές χάραξη έχει μικρότερη βαρύτητα από εκείνη την οποία θα συνεπαγόταν η εφαρμογή της λύσεως που προτείνει η Επιτροπή.

34 Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους, εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της διενεργούμενης βάσει της παραγράφου 3, πρώτη περίοδος, του ίδιου άρθρου εκτιμήσεως και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων,

ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000.

35 Η διάταξη αυτή, η οποία επιτρέπει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την υλοποίηση ενός σχεδίου για το οποίο έχουν διατυπωθεί αρνητικά συμπεράσματα στο πλαίσιο της εκτιμήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας για τους οικοτόπους, πρέπει, ως παρέκκλιση από το προβλεπόμενο στη δεύτερη περίοδο της εν λόγω παραγράφου 3 κριτήριο εγκρίσεως, να ερμηνεύεται στενά.

36 Επομένως, η υλοποίηση ενός σχεδίου βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους εξαρτάται ιδίως από την προϋπόθεση ότι αποδεικνύεται η απουσία εναλλακτικών λύσεων.

37 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι πορτογαλικές αρχές εξέτασαν και απέρριψαν διάφορες λύσεις στο πλαίσιο των οποίων η χάραξη παρέκαμπτε τους οικισμούς Alcarias, Conceição, Aivados και Estação de Ourique αλλά διέσχιζε το δυτικό τμήμα της ΖΕΠ Castro Verde.

38 Αντιθέτως, από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι οι εν λόγω αρχές εξέτασαν λύσεις εκτός της ζώνης αυτής και δυτικώς των ανωτέρω οικισμών, ενώ, βάσει των πληροφοριών που παρέσχε η Επιτροπή, δεν είναι δυνατόν να αποκλεισθεί a priori ότι οι λύσεις αυτές θα μπορούσαν να συνιστούν εναλλακτικές λύσεις κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους, έστω και αν, όπως υποστηρίζει η Πορτογαλική Κυβέρνηση, θα συνεπάγονταν ενδεχομένως κάποιες δυσκολίες.

39 Συνεπώς, εφόσον οι πορτογαλικές αρχές δεν εξέτασαν τη συγκεκριμένη κατηγορία λύσεων, δεν απέδειξαν την απουσία εναλλακτικών λύσεων κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

40 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία, υλοποιώντας σχέδιο αυτοκινητοδρόμου η χάραξη του οποίου διέρχεται από τη ΖΕΠ Castro Verde, παρά τα αρνητικά πορίσματα της εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρίς να έχει αποδείξει την απουσία εναλλακτικών λύσεων πέραν της εν λόγω χαράξεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας για τους οικοτόπους.

Επί των δικαστικών εξόδων

41 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Πορτογαλικής Δημοκρατίας στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Η Πορτογαλική Δημοκρατία, υλοποιώντας σχέδιο αυτοκινητοδρόμου η χάραξη του οποίου διέρχεται από τη ζώνη ειδικής προστασίας Castro Verde, παρά τα αρνητικά πορίσματα της εκτιμήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και χωρίς να έχει αποδείξει την απουσία εναλλακτικών λύσεων πέραν της εν λόγω χαράξεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 6, παράγραφος 4, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/62/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 1997.**

2) **Καταδικάζει την Πορτογαλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)